

3.

PONEŠTO O STABLU I KRAJOLIKU U PROZI VLADANA DESNICE

Šime Pilić

Sažetak: U radu se fragmentarno analiziraju samo neki dijelovi proznog opusa književnika Vladana Desnice. Autor se u tekstu osvrće – kombinacijom makrosociološkog i mikrosociološkog pristupa – (sa stajališta sociologije književnosti) na neke stranice karakteristične za stablo i krajolik u književnom djelu Vladana Desnice. Osvrt na socijalno vrijeme, te posebno na stablo i krajolik u prozi V. Desnice, izvodi se prvenstveno na primjeru njegovih pripovijesti Posjeta i Bunarevac. U razmatranje se uključuju usporedbe općenito o stablu u književnosti i umjetnosti, zatim etnološka studija o vjerovanju u drveće sa slikom i opisom stabla u prozi V. Desnice (posebno se to odnosi na kesten, jablan, hrast i platanu). Tekst je u suglasju s iznesenim vrednovanjima da su Desničini pejzaži redukcijski, da imaju simboličnu funkciju te funkciju stvaranja atmosfere za daljnju radnju. Autor se zalaže za nastavak istraživanja kako bi se dobila cjelovita slika i stabla i krajolika u opusu Desnice, ali u komparativnoj perspektivi.

Ključne riječi: pisac Vladan Desnica, socijalno vrijeme, sociologija književnosti, stablo i krajolik, vjerovanje u drveće

1. Uvod

Priroda književnih djela podrazumijeva se kao umjetnost riječi, svijet umjetnosti, odnosno književnost se shvaća kao umjetnost.¹ Kako pristupiti književnom fenomenu (Vladana Desnice), njegovoj umjetničkoj prozi – upitajmo se zajedno sa Robertom Escarpitom?² Da li se Vladan Desnica i Danilo Kiš “prepleću”³ ili je pak Desnica lite-

¹ Više o tome u knjizi: Milivoj Solar, *Teorija književnosti*, Zagreb 1979. O metodologiji istraživanja u znanosti o književnosti usporedi poglavlje: “Metodologija proučavanja književnosti” u navedenoj knjizi (str. 202.-240.) kao i literaturu iz područja teorije književnosti (str. 241.-252.).

² Naime, glava druga u knjizi R. Escarpita naslovljena je: “Kako pristupiti književnom fenomenu”. Vidjeti o tome Robert ESCARPIT, *Sociologija književnosti*, Zagreb 1970., 21.-36. Spoznaje o tome kako objasniti *književni fenomen* sa stajališta znanosti o književnosti mogu se naći u voluminoznoj knjizi – Zdenko Škreb, Ante Stamać, *Uvod u književnost: Teorija, metodologija*. Zagreb 1986. Usporedi str. 89., 116., 121.-122., 174., 574. i 583.

³ Odgovor na to pitanje potražiti u: Mirko DEMIĆ, “Desnica i Kiš: preplet”, *Polja*, 52/2006., br. 437, 35.-42.

rarni predak Kiša?⁴ Desnica je, svakako, klasik suvremene hrvatske književnosti⁵ čiji se književni opus i historiografski interpretira,⁶ a njegovo se djelo nalazi između realizma i strukturalizma,⁷ odnosno između utopije i distopije.⁸

Samo ovih nabrojanih pet-šest radova⁹ pokrivaju vrlo širok spektar tema u istraživanju književnog djela Vladana Desnice.

Susanne Janssen s Erasmus sveučilišta u Rotterdamu, u svom radu, naglasak stavlja na karijere u književnosti i vizualnim umjetnostima, fokusira se na pisce i umjetnike te proučava rad pisaca i drugih umjetnika na tematski način. Ona ističe da su empirijski orijentirani sociolozi književnosti i umjetnosti od 70-ih godina 20. stoljeća pa dalje razvili nekoliko teorijskih perspektiva i istraživačkih tradicija. Te istraživačke tradicije i teorijske perspektive uključuju *perspektivu produkcije kulture*, *empirijsku studiju književnosti*, *teoriju literarnih sustava*, istraživanje *umjetničkog svijeta*, te *institucionalnu analizu* područja kulturne (književne) produkcije o kojoj posebno govori P. Bourdieu. Premda ovi pristupi koriste različite koncepte i metodologije, a u fokusu imaju različite aspekte proizvodnje književnosti i uopće umjetnosti, među njima nema strogih granica.¹⁰

Autorica se zalaže za kombiniranje interpersonalnih, institucionalnih i socijalnih razina analize književne produkcije. Posebno ukazuje na ulogu habitusa i u regrutiranju i u razvoju karijera književnika/umjetnika, ističući da razni autori taj koncept nisu dovoljno naglašavali. Naglašava se da je habitus kao stvoren u roditeljskom okruženju neke osobe te da uključuje dugotrajnu vezu između ljudi i njihove okoline, no istovremeno se govori kako je podložan promjeni uslijed akumuliranog iskustva.¹¹

Janssen pridodaje da nedostaju – kao što nam je i poznato – pouzdani instrumenti za utvrđivanje granica do koje pisci/umjetnici imaju određene dispozicije te u kakvoj su vezi s njihovim društvenim podrijetlom na jednoj strani i njihovim karijerama na drugoj.

⁴ O odnosu literature Kiša i Desnice usporedi: Mirko DEMIĆ, "Vladan Desnica kao literarni predak Danila Kiša", *Savremena srpska proza*, esej br. 18/2006., 201.-205.

⁵ Velimir VISKOVIĆ, "Klasik suvremene hrvatske književnosti", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 3.-6.

⁶ O "egohistoriji" književnika Vladana Desnice i mogućnosti historiografskih interpretacija vidjeti поближе: Drago ROKSANDIĆ, "Književnik, književni opus i mogućnosti historiografskih interpretacija: pokušaj 'egohistorije' Vladana Desnice", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 13.-24.

⁷ Pavletić, koji je inače priredio roman *Zimsko ljetovanje i Pripovijesti* (njih 13) Vladana Desnice kao 117. knjigu edicije Pet stoljeća hrvatske književnosti, u predgovoru tom izdanju ukazuje na raznovrsnost Desničinih djela u luku "od realizma preko psihološke analize do misaonih sinteza". Naglašava da je Desnica "izvorni pisac" koji je dao znatan "doprinos našoj romanesknoj umjetnosti" gdje dolazi do izražaja "majstorstvo u strukturalističkoj tehnici". Njegove romane, kraće proze i pripovijesti Pavletić smješta između realizma i strukturalizma. Usporedi: Vlatko PAVLETIĆ, "Vladan Desnica između realizma i strukturalizma", *Kolo*, 6/1968., br. 8-9.

⁸ Krešimir NEMEC, "Pronalazak Athanatika – između utopije i distopije", *Književna republika*, 4/2006. br. 3-4, 25.-32.

⁹ Popis radova o prozi V. Desnice opsegom može već predstavljati samostalnu knjigu. Vidjeti: Dušan MARINKOVIĆ, "Bibliografija radova o diskurzivnoj prozi V. Desnice" u: D. MARINKOVIĆ (priredio) *Hotimično iskustvo: diskurzivna proza Vladana Desnice II*, Zagreb 2006., 319.-398.

O novelistici i pripovijednoj prozi V. Desnice vidjeti: Branko MALEŠ, "Novele i pripovijetke Vladana Desnice", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 47.-50.; Dušan RAPO, *Novele i romani Vladana Desnice*, Zagreb 1989.; Dubravko JELČIĆ, *Pristup pripovjedačkoj umjetnosti Vladana Desnice*, Zagreb 1966.; Krešimir NEMEC, *Vladan Desnica*, Zagreb 1988.

¹⁰ Poblіže o tome: Susanne JANSSEN, "The empirical study of careers in literature and the arts", *The psychology and sociology of literature*, (ur. Dick SCHRAM – Gerard STEEN), Amsterdam-Philadelphia 2001., 323.-357.

¹¹ *Isto*, 345.

Međutim, “znanstvenici su dobri u generalizacijama, ali su siromašni u specifičnostima” podsjeća nas Colin Martindale sa Sveučilišta u Mainu.¹²

S obzirom na to mi ćemo pokušati i to više mikrosociološkim pristupom obogatiti to siromaštvo u specifičnostima. Mikrosociološki pristup, uz ostalo, polazi od umjetničkog djela nastojeći otkriti kako je nastalo, koje su mu osobine i stil, dovodeći ga u odnose s drugim varijablama od psiholoških do socijalnih. U ovom prilogu primjenjujemo samo ponešto od toga, kombinirajući taj pristup donekle i sa makrosociološkim.¹³

2. O stablu u umjetnosti, književnosti i opusu Vladana Desnice

Mi ćemo se ovdje osvrnuti na samo neke dijelove opusa Vladana Desnice, ograničavajući se na radove objavljene u knjizi *Zimsko ljetovanje. Pripovijesti*, u okviru poznate biblioteke Pet stoljeća hrvatske književnosti. I te radove nećemo analizirati sustavno nego ćemo samo odabrati neke stranice koje su karakteristične za stabla i krajolik u književnom djelu Vladana Desnice.

U pripovijesti *Posjeta*, Ivan u “kafani” uz jutarnju “kafu” kroz prozor vidi “debla plata-na”, a potom se uputi profesorovu stanu mirnom ulicom “sa drvoredom kestenova”.¹⁴ Slijedi opis *interijera*: “U blagovaonici je bilo tiho i polumračno; osjećalo se da je tu već godinama sve nepromijenjeno: ono isto, obično mrko građansko pokućstvo, ona ista tišina”.¹⁵ Dakle, Desnicu zanima ono što biva i ono što traje.¹⁶ (...) “Ni samo *vrijeme* u toj prostoriji kao da nije teklo; (...) – uvijek ono isto, istrošeno i stoput upotrijebljeno vrijeme – u svome vječitom motanju i *sukanju*.”¹⁷ Kao da suče pređu, vunene niti, vuneni konac, *suče sukno*. Mota, smota i namata vunene niti u pripremama za tkanje. Tako i vrijeme! U toj prostoriji ono kao da ne teče, ono je istrošeno od upotrebe i ono je u “vječitom motanju i *sukanju*”. Slično kao i u već spomenutoj pripovijesti *Posjeta* i u pripovijesti *Bunarevac* čini se da je “vrijeme prestalo teći”.¹⁸ “Katkad bi, pamučasto i sneno, palo poput *maslačka* na *stanku* u razgovoru i prosnilo na njoj kratak *čas*, a onda bi pokrenuto lakim dahom nove riječi, otrpahnulo, uzvilo se i nastavilo svoje beskonačno putovanje. Ivana je neosjetno zahvatila omama tog ambijenta; njezina lijena mlakost uspavljivala je kao proljetno *sunce*.”¹⁹

Vrijeme je prisutno ne samo u književnosti, jer je iznimno važan činitelj u “tumačenju motiva i ciljeva ljudskih akcija” ali se veoma “teško može ugraditi u interpretativne anali-

¹² Martindale nas također podsjeća da su književnost i mediji važan dio ljudskog života. Usporedi njegov osebujan pristup u članku “The proper place of humanism: Qualitative versus scientific studies of literature”, *The psychology and sociology of literature*, (ur. Dick SCHRAM – Gerard STEEN), 395.-405.

¹³ Vidjeti o tome u više radova u hrestomatiji koju je priredio Sreten PETROVIĆ, *Sociologija književnosti*, Beograd 1990.

¹⁴ Vladan DESNICA, *Posjeta*, 272. Pripovijesti se citiraju prema: Vladan DESNICA, *Zimsko ljetovanje. Pripovijesti*, (ur. Vlatko Pavletić), Zagreb 1968. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 117).

Riječi *kafana* i *kafa* nalaze se u izvorniku kojim sam se služio. Usput, stari Splitsani tako govore i danas, a znamo da je Desnica jedno vrijeme boravio i u Splitu.

¹⁵ *Isto*, 274.

¹⁶ Vlatko PAVLETIĆ, “Vladan Desnica”, *Zimsko ljetovanje. Pripovijesti*, Zagreb 1968., 22.

¹⁷ Vladan DESNICA, *Posjeta*, 274.

¹⁸ Pripovijest *Bunarevac*, 295.

¹⁹ Pripovijest *Posjeta*, 274. *Posjeta* je inače objavljena u časopisu *Književnost* 1951.

ze”. Pa ipak, u novijim se radovima unutar sociologije pojam vremena javlja “gotovo kao konstanta”.

Ljudsko je trajanje temporalno višedimenzionalno, s individualiziranim iskustvima u različitim varijacijama. Tijekom naših, ljudskih, života “vrijeme nekada protječe brzo ili usporeno, ‘stoji’ ili ‘juri’ obzirom na činjenicu da li se osoba nalazi, naprimjer u mladosti, srednjoj životnoj dobi ili u starosti”.²⁰ Desnica se nije bavio sociologijom vremena, ali izvršno opisuje socijalno vrijeme.

Pred kraj pripovijesti, nešto prije nego Ivan poželi da izađe van na svježiji zrak: “Dolje u ulici lagano su se njihale goleme *krošnje kestenova...*” (str. 281.). Daleko sam od tvrdnje da je Desnica svoje umjetničke proze sadržajno oblikovao na temelju etnoloških zapisa o vjerovanju u drveće. No, ne može se isključiti mogućnost da je slušao barem fragmente nekih priča na tu temu na prostoru od Zadra, preko Islama Grčkog do Obrovca i Kistanja (čije ime u osnovi podsjeća na kestenje). Kao što je – još prije četiri desetljeća – ustvrdio Pavletić, pisac Desnica je izdanak mediteranske kulture i slavenske osjećajnosti. U toj mediteranskoj kulturi, bilo osobnoj, bilo ruralnoj, mogao je i sam Desnica promatrati razne krajolike, ali i slušati razne priče, predaje i legende. Posebice to vrijedi za razdoblje njegova djetinjstva, ali se ne može isključiti ni kasnije (u odvjetničkim kancelarijama, u Jankovića dvorima i drugdje). Sve to može spadati u ono što se naziva mediteranski ugođaj (iako, naravno, legendi i predaja ima i na drugim prostorima i, dakako, narodima). No, mi ovdje imamo u vidu Dalmaciju, njene krajolike i predaje o njoj.²¹ *Kesten*, prema nekim vjerovanjima, spada u *sretno drveće*. Ako je kesten divlji, riječ je o “endemskoj vrsti jugoistočne Europe”.

Kod *pitomog* kestena pradomovina je Mala Azija. Rasprostranjen je u velikom dijelu Europe, na Kavkazu i u Sjevernoj Africi. “Kesten je simbol čistoće jer je ljuska u kojoj se nalazi puna bodljika (tjelesne požude), a ne mogu mu nauditi.” “U drevnoj Kini kesten je bio stablo zapada i jeseni.”²² Kesten je malo zastupljen u vjerovanjima Hrvata i drugih južnih Slavena jer su ga prvi put sreli kad su došli u tople krajeve jugoistočne Europe.

Kesten se još javlja i na drugim mjestima u prozama Vladana Desnice. Npr. u pripovijesti *Bunarevac*. Tamo, doduše, kestenova stabla nisu u prirodi. Naime, njegov lik Miloš u unajmljenom stanu u palanci kod Milke Rkanove, “pohitao (je) da povješa po zidovima” slike, poklone “prijatelja *slikara* i uspomene s njegovog ferijalnog boravka u Parizu...” (str. 295.).

Pisac ukratko nabraja što se može vidjeti na slikama: bosonogi čovjek, crtež konja; mrtva priroda. A zatim o tome zaključuje: “– i, na koncu, kruna svega, uljena slika koja je predstavljala kutak pariške periferije: visoki sivi kandelabar i *zelena krošnja kesten na pozadini* kuće bolesno ružičaste ...” (str. 295.). I dalje: “sve je bilo drukčije nego što je predstavljao. Drukčiji položaj mjesta, drukčiji *pejzaž*, drukčije osvjetljenje. Mjesto je bilo uvaljeno u kotlinu – baš kao u dnu bunara, i *sunce* je rano zalazilo za rubom okolnog krša koji je obilježavao vidokrug...” (str. 295.). Pisac kao da slika kistom a kao da ne piše perom. Nameće se usporedba slika na zidu i Desničin opis palanke...

²⁰ O osnovnim konceptima socijalnog vremena, socijalnim teorijama vremena, urbanom vremenu i sl. vidjeti u članku Ognjen ČALDAROVIĆ, “Sociologija vremena – pregled osnovnih ideja i koncepata”, *Socijalna ekologija*, 18/2009., br. 3-4, 215.-234.

²¹ O nekim podacima iz socijalne historije i o mediteranskom ugođaju pisao sam ponešto, iako donekle u drugim kontekstima, u radovima: Šime PILIĆ, “Socijalna ekohistorija krajeva uz rijeku Krku (1500–1800) u suvremenim putopisima”, *Triplex Confinium (1500-1800): ekohistorija*, (ur. Drago Roksandić i dr.), Split – Zagreb 2003., 305.-335.; Š. PILIĆ, “Socijalna struktura, prostorni i kulturni konteksti u Kačićevu ‘Razgovoru’: slučajevi krajeva i krajina u porječju rijeke Krke”, *Godišnjak Titius*, 1/2008., br. 1, 101.-132.

²² Tomo VINŠČAK, *Vjerovanje o drveću u Hrvata: u kontekstu slavističkih istraživanja*, Jastrebarsko 2002., 101.-102.

Nešto kasnije u *Bunarevcu* javljaju se: “Suri obronci, ‘brine’/bili su rijetko obrasli niskom i kržljavom grabovinom, po kojim krivim brestićem ili hrastićem, smrekom i dračom”.²³ Iza te zakržljale, patuljaste vegetacije, stršilo je “jedno veće drvo” i to na raskrižju gdje se od ceste odvajala oputina za selo. To se drvo, Milošu nepoznato, “razvilo u širinu” i on i Jagoda “nazvali su ga *Ančarom*, ne znajući mu imena” (*Bunarevac*, str. 296.).²⁴

Prema N. Viskoviću najstarije pejzažne slike nalazimo u kineskom slikarstvu. U zapadnjačkoj kulturi pejzaž i stablo kao samostalne teme u likovnoj umjetnosti prikazuju se od 17. stoljeća. Pejzaž se spominje i ranije, ali “teško je sve to smatrati samostalnim krajolicima”²⁵. Pejzaž postaje slikarski rod u moderno doba u kojemu povlašteno mjesto ima stablo i šuma (Rubens, Rembrandt, Lorrain i dr.). Rani su pejzažisti posebno istraživali “mogućnosti svjetlosti u prirodi”²⁶.

Stablo u književnosti javlja se na jednake temeljne načine kao i u likovnoj umjetnosti i to kao: (1) simbol, (2) dio pozornice naracije, (3) opis pejzaža i (4) glavna tema.²⁷

Kod Miroslava Krležje stablo se javlja u prva tri gore navedena načina, što znači i kao simbol i kao scenarij temeljnog predmeta naracije i kao opis pejzaža. Primjerice u svojim dnevnicima Krležja piše pod nadnevkom 21. 9. 1915. i ovo:

“Čovjek raste kao jablan: visoko, smjelo. Čovjek jablan odbio se od zemlje, raste u oblaku, razgovara sa gromovima. Čovjek jablan prerast će ovo što se zove: biti dolje na zemlji. A dolje na zemlji, to je sve ovo danas: bogovi, kasarne, ratovi, ludnice”.

O jablanima u književnom djelu Vladana Desnice govorio je na skupu prof. Aleksandar Jerkov.²⁸ Tamo jablani podsjećaju na Turke jer su im služili umjesto minareta. Može se pretpostaviti da je sam Desnica slušao takve priče u svomu djetinjstvu. Usput: arheolog i povjesničar Stjepan Gunjača ukazuje na to da historijsko pamćenje naroda između Zrmanje i Cetine najčešće i uglavnom seže do turskog (osmanskog) razdoblja. U tom sjećanju sve su gradine – turske gradine, sve su utvrde - turske utvrde, sve su tvrđave – turske tvrđave itd. Ne tvrdim, ali se može s popriličnim stupnjem vjerojatnosti pretpostaviti da je i sam Desnica mogao kao dječak slušati priče o tome da su jablani služili kao minaret.

Prema slavenskim vjerovanjima i hrast i jablan mogu imati ulogu drveta života, iako u oba stabla rado udara i grom (prema istom vjerovanju). Vinšćak donosi da Hrvati u Ravnim kotarima vjeruju da “grom najradije udara u jablan”.²⁹ Budući da postoji interakcija, kulturni dodiri, etnička ispremiješanosť i stoljetne veze ta je i takva vjerovanja svojom slavenskom osjećajnošću mogao uočavati i Desnica iako je podrijetlom pripadao Srbima u Sjevernoj Dalmaciji. Inače se jablan smatra apotropojnom biljkom, a susreće se u simbolima ljubavi. Uza sve to jablan je vezan uz podzemni svijet, naročito u grčkoj mitologiji.

Jablan karakterizira piramidalni habitus, za razliku od *platane* koja širi grane. Platana predstavlja dobrotvornost, čvrstoću i čudorednu nadmoćnost.

²³ Pripovijest *Bunarevac*, 295.

²⁴ Detaljniji opis tog većeg drveta dat u pripovijesti podsjeća na Zeleni hrast na raskrižju uz magistralu (od koje se odvajala put...). O vazdazelenom hrastu temeljne informacije mogu se naći u knjizi Josip BRTAN, *Župa Islam Latinski*, Sinj – Split 2002. (Usporedi odjeljak “Zeleni hrast kroz povijest”, 23.-44.).

²⁵ Usporedi: Nikola VISKOVIĆ, *Stablo i čovjek. Prilog kulturnoj botanici*, Zagreb 2001. Vidjeti posebno 54. poglavlje *Stablo u pejzažu i kao glavna likovna tema*.

²⁶ *Isto*, 598.

²⁷ *Isto*, 618 i d. Vidjeti posebno poglavlje 56. Stablo u književnosti.

²⁸ Izlaganje na znanstvenom skupu “Desničini susreti 2006.: Sunce, stablo i pisac: krajolici u opusu Vladana Desnice” (Zadar i Islam Grčki, 15.-16. rujna 2006.).

²⁹ T. VINŠĆAK, n. dj., 40.

Da li Ivan (Desničin lik) stoga kroz kafanski prozor vidi platane? Može li se govoriti kod Desnice o pejzažu kao o čistoj estetičkoj kategoriji,³⁰ koja ima simboličku funkciju?

Stablo i onako znači mudrost i znanje te pamćenje kao što i kaže arapska poslovice: “mudrost je stablo koje u srcu raste, a na jeziku donosi plodove”.

Novak smatra da je Vladanu Desnici glavna inspiracija bio “francuski egzistencijalizam”, te da je to “pisac snažnog intelektualizma”, “blizak filozofiji egzistencijalizma” i po tomu je blizak Petru Šegedinu (str. 88.). Roman *Proljeća Ivana Galeba* je “knjiga sjećanja” (...) “na djetinjstvo kada je sav piščev svijet bio prirodan i kad se sastojao od čistih stvari i riječi kakve su drvo, nebo, kamen.” (str. 90.). To je “roman toka svijesti” u “tematskom smislu” (ne u formalnom). (str. 90.). I Novak zaključuje “u Desničinim je prozama priroda jedan od najvažnijih piščevih strateških pomoćnika. Krajolik je tu neovisan o bilo kakvoj aktualnosti, on je odraz psihičkog stanja...”³¹

3. Umjesto zaključka

Na ovom znanstvenom skupu već je uočeno da su Desničini pejzaži simbolični i redukcijски (T. Maroević), da je vidljiva dihotomija svjetlo-tama kao i kod Prousta, (A. Jerkov), da pisac donosi arkadijske dimenzije pejzaža oko kule Janković Stojana i da kod njega krajolik ima simboličnu funkciju (V. Visković), te posebice da je opis pejzaža V. Desnice u funkciji stvaranja atmosfere za daljnju radnju, priprema čitaoca za ono što slijedi (D. Rapo).

Mi smo svemu tome pokušali dodati ponešto o stablu u umjetnosti, književnosti i posebno u umjetničkoj prozi Vladana Desnice. Služili smo se pri tome i sociologijom književnosti i etnologijom. U tom bi kontekstu trebalo nastaviti istraživanja kako bi se dobila cjelovita slika i stabla i krajolika u opusu istaknutog književnika 20. stoljeća – V. Desnice, pogotovu u komparativnoj perspektivi (u odnosu na druge književnike koji opisivahu taj prostor).

A FEW NOTES ON A TREE AND A LANDSCAPE IN THE VLADAN DESNICA'S PROSE

Abstract: This paper fragmentarily analyzes several chosen fragments of the prose written by Vladan Desnica. Using the combination of macrosociological and microsociological approach, within a sociology of literature, the author comments some Desnica's textual fragments on trees and cultural landscapes in his literary work. A reference to the social time, as related to the tree and the landscapes in the prose of Vladan Desnica, is also made, primarily, based on his stories *Posjeta* and *Bunarevac*. The discussion includes comparisons of the tree, in general, in literature and arts, as well as in the ethnological studies of beliefs in trees, and finally with the image and description of the tree in Vladan Desnica's prose. Particular references have been made to chesnut, poplar, oak and plane tree. The conclusion supports already presented opinions that Desnica's landscapes are reductionist

³⁰ O kategoriji pejzaža u hrvatskoj književnosti, posebno kod Matoša podatke nam pruža Dubravka ORAIĆ, *Pejzaž u djelu A. G. Matoša*, Zagreb 1980.

³¹ Slobodan Prosperov NOVAK, *Povijest hrvatske književnosti*, sv. 3., Split 2004., 88.-91.

and that they have a symbolic function, as well as the function of providing an atmosphere for further action. The author suggests further research on the topic in order to get the more complex picture of both the tree and the landscape in Desnica's work, in particular in comparative perspective.

Key words: writer Vladan Desnica, social time, sociology of literature, tree and landscape, believes in the trees.

Literatura

Josip BRTAN, *Župa Islam Latinski*, Sinj – Split 2002.

Ognjen ČALDAROVIĆ, "Sociologija vremena – pregled osnovnih ideja i koncepata", *Socijalna ekologija*, 18/2009., br. 3-4, 215.-234.

Mirko DEMIĆ, "Desnica i Kiš; preplet", *Polja*, 51/2006., br. 437, 35.-42.

Mirko DEMIĆ, "Vladan Desnica kao literarni predak Danila Kiša", *Savremena srpska proza*, esej br. 18/2006., 201.-205.

Vladan DESNICA, *Zimsko ljetovanje. Pripovijesti*, (priređio Vlatko Pavletić), Zagreb 1968. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 117).

Robert ESCARPIT, *Sociologija književnosti*, Zagreb 1970.

Susann JANSSEN, "The empirical study of careers in literature and the arts", *The psychology and sociology of literature*, (ur. Dick SCHRAM – Gerard STEEN), Amsterdam-Philadelphia 2001., 323.-357.

Krešimir NEMEC, "Pronalazak Athanatika – između utopije i distopije", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 25.-32.

Slobodan Prosperov NOVAK, *Povijest hrvatske književnosti*, 3. sv. Split 2004.

Dubravka ORAIĆ, *Pejzaž u djelu A.G. Matoša*, Zagreb 1980.

Vlatko PAVLETIĆ, "Vladan Desnica između realizma i strukturalizma", *Kolo*, 6/1968., 8-9.

Vlatko PAVLETIĆ, "Vladan Desnica", u: Vladan DESNICA, *Zimsko ljetovanje. Pripovijesti*, Zagreb 1968. (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 117), 5.-36.

Sreten PETROVIĆ (priř.), *Sociologija književnosti*, Beograd 1990.

Šime PILIĆ, "Socijalna ekohistorija krajeva uz rijeku Krku (1500-1800) u suvremenim putopisima", *Triplex Confinium (1500-1800): ekohistorija*, (ur. Drago Roksandić i dr.), Split – Zagreb 2003., 305.-335.

Šime PILIĆ, "Socijalna struktura, prostorni i kulturni konteksti u Kačićevu 'Razgovoru': slučajevi krajeva i krajina u porječju rijeke Krke", *Godišnjak Titius*, 1/2008., br. 1, 101.-132.

Drago ROKSANDIĆ, "Književnik, književni opus i mogućnosti historiografskih interpretacija: pokušaj 'egohistorije' Vladana Desnice", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 13.-24.

Dick SCHRAM – Gerard STEEN (ur.), *The psychology and sociology of literature*, Amsterdam/Philadelphia 2001.

Milivoj SOLAR, *Teorija književnosti*, 4. izdanje, Zagreb 1979.

Zdenko ŠKREB – Ante STAMAĆ, *Uvod u književnost: Teorija, metodologija*, Zagreb 1986.

Časopis "15 dana", 39/1996., br. 1-2 (tema (dvo)broja: Stablo).

Tomo VINŠČAK, *Vjerovanja o drveću u Hrvata: u kontekstu slavističkih istraživanja*, Jastrebarsko 2002.

Nikola VISKOVIĆ, *Stablo i čovjek. Prilog kulturnoj botanici*, Zagreb 2001.

Velimir VISKOVIĆ, "Klasik suvremene hrvatske književnosti", *Književna republika*, 4/2006., br. 3-4, 3.-6.

DESNIČINI SUSRETI
2005.–2008.
Zbornik radova

Uredili
Drago Roksandić
Ivana Cvijović Javorina

Filozofski fakultet u Zagrebu
Plejada
Zagreb, 2010.

Biblioteka DESNIČINI SUSRETI

sv. 3

Nakladnici

Filozofski fakultet u Zagrebu, Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Plejada d.o.o., Zagreb

Za nakladnike

Damir Boras

Igor Ranić

Uredili

Drago Roksandić

Ivana Cvijović Javorina

Recenzent

Velimir Visković

*Tiskanje ove knjige potpomogao je
Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba*

Fotografija na naslovnici

Vladan Desnica (iz fotodokumentacije dr. sc. Uroša Desnice)

Copyright © 2010., Plejada, Zagreb

ISBN 978-953-56047-7-8

DESNIČINI SUSRETI 2005.–2008.
Zbornik radova
Drago Roksandić, Ivana Cvijović Javorina (ur.)

Izvršni nakladnik
Plejada d.o.o.
Zagreb, VIII. južna obala 17
tel./faks 01/3906-533
e-mail: plejada@plejada-zg.hr
www.plejada-zg.hr

Izvršni urednik
Ilija Ranić

Grafička oprema
Studio *Canis*

Lektura
Jovan Čorak

Dizajn naslovnice
Ana Pojatina

Tisak i uvez
Tiskara Zelina d.d., Sveti Ivan Zelina
rujan 2010.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 742369.

CENTAR ZA KOMPARATIVNOHISTORIJSKE
I INTERKULTURNE STUDIJE

DESNIČINI SUSRETI
2005.-2008.

Zbornik radova

Uredili
DRAGO ROKSANDIĆ
IVANA CVIJOVIĆ JAVORINA